

LOGOS a „předpoklady“

Vynález pojmů a pojmového strukturování myšlení vedl nutně – i když samotné rozpoznání této nutnosti se prosazovalo pomalu – k pozoruhodnému objevu: žádný výkon vědomí, žádný akt myšlení nezačíná „od počátku“, i když to tak často vypadá a i když se to myslící domnívá. Ve světě smyslu, slova, logicky (či „logově“) dotvářených významů, zkrátka ve světě LOGU (který poprvé v dějinách právě Řekové postavili proti světu MYTHU) každý krok myšlení je založen na předpokladech, které je třeba teprve odhalit, dobře rozpoznat a systematicky analyzovat (zejména ovšem tam, kde jde o krok rozhodující). Bylo by falešné se domnívat, že tyto předpoklady – jak ostatně ono slovo mylně sugeruje – jsou něčím předem uloženým či položeným, něčím dřívějším (minulejším) a předem daným. Jde spíše o nepřehledný a zprvu neprůhledný soubor před-předpokladů, ale před-předpokladů nedaných, nýbrž před-danostních, z nichž bude nutno vybírat resp. které bude třeba dotvořovat v úzkém sepětí s tím, jak onen myšlenkový krok se bude uskutečňovat v širších souvislostech resp. jak bude v ony širší souvislosti uváděn (a to v souvislosti, z nichž některé už vytvořeny, uskutečněny byly a jsou, zatímco jiné na to teprve čekají). Dalo by se o tom mluvit také tak, že zároveň s tím, jak myslitel sleduje určitou strategii výstavby své koncepce a buduje systematické souvislosti, vědomě či nevědomky buduje také základy a předpoklady svých myšlenek. A pokud to dělá nevědomky, zdá se potom, že zpětnou analýzou je lze objevit jako již ustavené a uskutečněné. Ovšem tak jako ona výstavba „navenek“, tj. do systematických souvislostí myšlenkové budovy, není a nemůže být libovolná a svévolná, ale musí pracovat s jistými „materiály“ a „souvislostmi“, které jsou legitimní, stejně tak ono budování základů a předpokladů (něco jako zapouštění a prodlužování kořenů) nezáleží na naší libovůli, ale přinejmenším dodatečně a ve výsledcích se prokáže jako platné či neplatné, legitimní či marné.

(Písek, 980802-1.)